

Interferon konferencia

Szegeden tartotta kongresszusát a Magyar Mikrobiológiai Társaság augusztus végén. A konferenciát, amelynek mintegy 250 résztvevője volt, a SZOTE és a JATE Mikrobiológiai Intézete szervezte. A tanácskozáson belül három szimpóziumot tartottak: az egyik a biotechnológiával, a másik a látens vírusfertőzésekkel, a harmadik az interferon-kutatással foglalkozott. Ez utóbbi tanácskozásról tájékoztatott bennünket dr. Béldi Ilona egyetemi tanár, a SZOTE Mikrobiológiai Intézetének vezetője.

Az országos kongresszusokat általában Pesten szokták tartani, ezért nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy most Szeged kapta meg a rendezési jogát. Eredetileg mindhárom témakör megbeszéléseit félnaposra terveztük, de azután meg kellett hosszabbítani ezt az időt. Nagyon jól sikerült a szervezés, a meghívott külföldi tudósok közül csak ketten nem jöttek el. Jelen voltak többek között cseh-szlóvak, szovjet, japán, francia, jugoszláv, norvég, lengyel, NDK-beli és amerikai kutatók. Tizenhárom külföldi és tíz magyar tartott előadást az interferonkutatásról.

— Kérem, mondjon néhány szót az interferonról!

Néhány éve sokat írt a sajtó róla, mint a rák elleni csodaszerről. Az akkori nagy érdeklődés ráirányította a figyelmet, nagyszabású kutatások indultak meg, elsősorban a nyugati államokban óriási összegeket és energiát fektettek a rák vélt gyógyszerének kidolgozásába. A klinikai kísérletek során kiderült, hogy az interferon nem mindig jó, de sok esetben, például a fehérvérűség bizonyos eseteiben, a legjobb rendelkezésre álló szer. A gyógyulás nem százszázalékos, de az eddigi terápiáknál nagyobb arányú. Bizonyos más szerrel, citosztatikumokkal is érhető el ilyen eredmény, de azoknak igen erős toxikus hatása van. Az interferonnak az is előnye, hogy a mellékhatások kisebb mennyiségű adásakor tűrhetőek (általában csak viszonylag magas lázat kelt).

— Hogyan termelődik, és

hogyan fejti ki hatását az interferon?

Az interferont a sejtek, többek között a fehérvérsejtek termelik, mint vírusölő szert. Ebben rejlik egyik jelentősége is. A bakteriumok ellen ugyanis már elég sok gyógyszer áll rendelkezésünkre, a vírusfertőzéseket azonban gyakorlatilag nem tudjuk gyógyszeresen kezelni, ez esetben mindig a szervezet maga győzi le a fertőzést. A szervezet immunrendszere csak 5-6 nap múlva reagál, ezalatt az interferon gátolja a szervezetbe került vírus nagymérvű elszaporodását. Már pár órával a vírus bejutása után működésbe lép.

— Milyen érdekesebb előadások voltak a konferencián?

Egy amerikai professzor az interferon hatásmechanizmusáról tartott átfogó előadást. Nem mondott sok újdonságot erről az elméleti kérdésről, de az alkalmazás szempontjából az is nagyon hasznos, ha valaki ilyen magas szinten foglalja össze, a kutatások eddigi eredményeit. Egy norvég tudós az interferon bakteriális fertőzésekben játszott szerepéről beszélt. Régen úgy gondolták, hogy az interferon csak a vírusok szaporodását akadályozza a sejtekben. Most ő arra figyelte fel, hogy bizonyos baktériumok szaporodását is gátolja. Egy másik amerikai professzor arról számolt be, hogy milyen hatással van patkányok immunrendszerére és interferontermelésére az ürutazás. Arra a következtetésre jutottak a kutatók során, hogy a Földön kívüli tartózkodás gátolja az interferontermelő képességet. Az elmúlt évek eredményei alapján úgy tűnik, hogy az interferon nem csodaszert, de bizonyos daganatos megbetegedésekre a jelenlegi bioteknikában lévő legjobb szer. Elképzelhető az is, és az újabb kísérletek épp erre tapogatóznak, hogy a citosztatikus anyagokkal együtt alkalmazzuk. Végül pedig azt kell mondanom, az interferon azért is kedves nekem, mert rövidesen Magyarországon is törzskönyvezett gyógyszer lesz, és ennek elérésében munkatársaimmal együtt nagy részt vállaltam.

M. T.

Bemutatók:

A tudományos rektorhelyettes

Kandidátus 29, nagydocent 36, egyetemi tanár 38 éves korában lett dr. Burger Kálmán. Első tudományos sikerei az ELTE-hez kötődtek, ám vezetői adottságait a JATE-n próbálhatja ki.

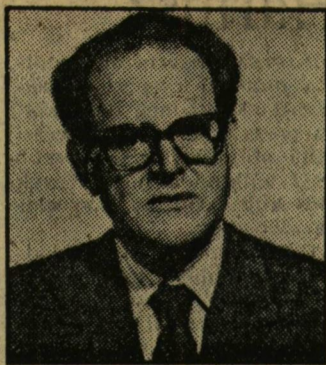
— Az ELTE rangos oktatójaként miért vállalta el 1983-ban a JATE Szervetlen és Analitikai Kémiai Tanszékének vezetését?

Megtiszteltetésnek tekintem, hogy meghívtak a szegedi tudományegyetem egyik legnagyobb tanszékére, irányítsam 50 ember munkáját. Az ELTE-n egy független, kis csoportot vezetve kiélhettem szakmai ambícióimat, melynek eredményeként 2-3 évenként könyvet jelentethettem meg, sokat jártam külföldön (vendégprofesszor voltam többek között az USA-ban, Svédországban, Angliában, az NSZK-ban). A szegedi tudományegyetem e jó hírű tanszékének vezetését azért is vállaltam, mert lehetőséget kaptam arra, hogy az oktatás és a kutatás területén megvalósítsam azokat az

elképzeléseimet, melyekre korábban nem volt lehetőségem.

— Például?

Nagyon szeretek oktatni, így egy héten hat óra előadást tartok vegyészhallgatóknak. A tudományág állandóan fejlődik, vagyis az ugyanazon tárgyból tartott előadásom minden évben változik. Eppen ezért nem írok tankönyvet, vagy jegyzetet, hanem a legfrissebb tudományos publikációk sokszorosítottásával segítek a hallgatóknak, hogy minél jobban felkészülhessenek a vizsgára, a szakmájukra. A tanszékem dolgozó 25 diplomás szakember közül 10 kutatási profilja az, amivel jómagam is foglalkozom. A fémkomplexek kémiája érdekel, vagyis az, hogy fémmel találkozzon a különböző biológiai anyagok szerkezete, kémiai tulajdonságai és ezzel hatása hogyan változik meg. A vizsgálatok kapcsán, illetve eredményeink hasznosítása érdekében igen kiterjedt a hazai

és külföldi kapcsolatrendszerünk.

— Július óta ön a JATE tudományos rektorhelyettese. Milyen feladatokat lát megvalósítandónak?

A szegedi tudományegyetem nemzetközi kapcsolatainak ápolását, bővítését fontosnak tartom. Meggyőződésem ugyanis, hogy nem attól függ egy tudományos intézmény színvonala, hogy mely országban, mekkora városban van, hanem attól, hogy tanszékein milyen kutató- és oktatómunka folyik. Az eredmények nemzetközi megismertetése pedig növeli az egyetem tekintélyét. Másik feladatom a tudomány-szervezés. E területről korábbi munkám kapcsán, illetve több akadémiai bizottság tagjaként tapasztalatot gyűjtöttem. Most itt az alkalom, hogy kamatoztassam. Az eredményekhez azonban pénzre, műszerekre lenne szükség. A jelenlegi gazdasági körülmények között ne-

Főiskolai tanszékvezetők: dr. Lengyel Zsolt

„A tudományos munka nem önnön magáért való”

Évszámok iránt érzékeny olvasóink bizonytalansággal emlékeznek még az 1986. novemberi első lapszámra, mikor a tanárképző főiskola tanszékvezetőit bemutató sorozatunkat megkezdjük. A sorozat folyamatossága ez év szeptemberében ugyan megszakadt, de ez csak annyit jelent, hogy mostantól az oldalszámcsökkenés ellenére folytatódik, az iránta megnyilvánuló érdeklődés miatt.

Vannak igazi véletlenek, és vannak álvéletlenek. Igazi véletlenek tekinthetünk valamit akkor, ha a létrehozó okok egészen esetleges módon szerveződtek okozták. Ha azonban az okok kombinációja csakis és kizárólag ezt az eredményt hozhatta létre, amit létrehozott — nos, itt már szó sincs véletlenről. Ezzel együtt igen gyakori, hogy az emberek egy része mit sem tud a számukra látványos minőségű helyeken zajló folyamatokról, melyek szükségszerűen vezetnek a fajt accomplishoz — amit így véletlennek tekintenek. Ez hát a klasszikus álvéletlen; erre példa dr. Lengyel Zsolt főiskolai főigazgató-helyettesévé válása ez év július elsejétől. Lengyel tanár úr egyébként az orosz nyelv és irodalom tanszékének vezetője, kutatási területe pedig a pszicholingvisztika.

— A pszicholingvisztika sok mindennel foglalkozik... Tanár urat mely területei érdeklik leginkább?

A nyelvésajátítás témája foglalkoztat, az anyanyelv, majd az első idegen nyelv elsajátításának problematikája. Ezen belül legfőképpen a kezdeti, gyerekkori szakaszok. Ha meg kellene határoznom, mivel foglalkozik a pszicholingvisztika, azt mondanám: megvizsgálja, hogy egy-egy nyelvészeti kijelentésnek mi és mennyi a pszichikai realitása. Nyelvészeti

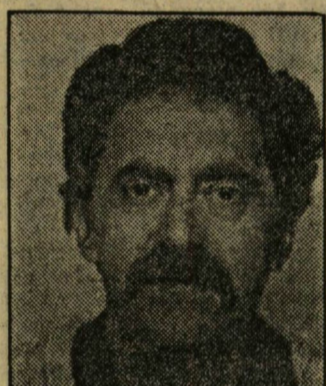
kijelentés például, hogy igény nevezük ezt és ezt, magyaráz: definiáljuk az igét A definícióban kívülről bevitt, jórészt formai elemek is vannak, a lényegét azonban még a műveletlen, mondhatni naiv beszélő is érzi.

— Tehát mindenkinek vannak bizonyos rejtett grammatikai ismeretei?

Pontosan. Ezeket tárja föl a pszicholingvisztika, az alkalmazott pszicholingvisztika pedig, melynek művelője vagyok, ezeket igyekszik a nyelvészeti tételekkel összhangba hozni.

— A nyelvészeti tételek megfogalmazói gondolati úton jutottak el fölismerésükhöz. Ezt az utat (persze mesterségesen megkönnyítve) kellene eszerint bejárnuk a nyelvátalulónak?

Igen. Ha a tanuló a saját meglevő, rejtett grammatikai ismereteiből kiindulva, a megfelelő oktatási módszerek által támogatva, mintegy önmaga fedezte föl az egyébként már megfogalmazott nyelvi tételeket, alkalmazásuk jóval magától értetődőbb lesz számára, mint egyébként. A „fölfedezés” módja többféle lehet; minden nyelvtanuló alkalmaz valamely elsajátítási stratégiát. Ha a tanuló ötösré tudja az idegen nyelvet, abból csak az derül ki, hogy elsajátítási stratégiája megfelel a tanár, a tankönyvek, a feladatok stratégiájának. Ha a tanuló

megbukik az adott idegen nyelvből, stratégiája homlok-egyenest ellenkezik az elfogadottal, melynek osztályozás által szerez érvényt a tanár.

— A jövő útja pedig?...

A többtankönyvűség. A jelenlegi helyzetet kizárólag, az javíthat gyökeresen, ha ugyanaz a tananyag többféle tankönyvben, többféle módszerrel, többféle megközelítésben lesz elsajátítható. Már az is eredmény lenne, ha a tanár a neki megfelelő tankönyvtípust választhatná.

— Hiszen nem hallanák napról napra a gyerekek: „igaz, hogy a tankönyv nem megfelelő, a munkafüzetek rosszak, de hát ez van, ezt kell tanulnunk...”

Erről van szó... Ugyanezt elmondtam már az NSZK-ban, Svédországban is. Meghózzá nagy sikerrel, pedig ott nem küszködnek olyan nyelvi problémákkal mint nálunk... A mi helyzetünk bonyolultabb. Finnugor koponyánk egységes módon ellenáll az indoeurópai nyelveknek, de épp ez az egységesség teszi lehetővé, hogy mibenlétét, rendszerét a

héz lenne arra válaszolni, hogy tisztviselésem ideje alatt elképzeléseim mennyiben válhatnak valóra.

— Eddig a természettudományok művelőivel állt szorosabb kapcsolatban. Rektorhelyettesként a bölcsészek, a jogászok elvárásainak is meg kell felelni.

— Örülök, hogy kapcsolatba kerülök a másik két kar oktatóival, kutatóival, nem bánom, hogy megismerem a gondjaikat. Annál is inkább, mert érdekelnék a művészetek és a társadalomtudományok. Most, a beszélgetésünk után például a bolygó hollandi előadására megyek. Feleségem közgazdász, így ezen a területen is „otthonosan mozgok”.

— A hét nagyobbik felét Szegeden tölti, itt dolgozik. Családja viszont Budapesten él...

Igen, de ez nem jelent problémát. Gyermekünk már felnőttek, családot alapítottak. Feleségem hétközben szintén a munkájával foglalkozik, a közgazdasági tudomány doktora, az Országos Vezetőképző Központ fősztályvezetője. Amikor viszont hét végén otthon vagyok, akkor együtt a nagy család... Hétfőn pedig az akadémiai vagy valamelyik hivatalban intézem az aktuális ügyeket. Korábban is többször voltam hosszabb ideig távol a családomtól. Akkor külföldön, most Szegeden teszem a dolgom.

Ü. I.

pszicholingvisztika egyáltalán kutathassa.

— Tanszékvezetői tevékenységéről még nem esett szó...

Erről csak ennyit: tanszékemet sikerült följeljesztenem tudományos fölkészítéssel tekintetében... Praktikus eszközök álltak és állnak rendelkezésemre e téren.

— Öntől mint oktatási főigazgató-helyettesétől mit várhatna a hallgatók?

Mindenekelőtt a szükséges mértékűre csökkentem az adminisztrációt; a hallgatói kérelmek indokolt esetben meghallgatásra találhatnak, stb. Bizonyos szakokon pedig szeretném beindítani az öt éves képzést.

— A főiskolának a tudományegyetemmel való egyenlőségéről vannak elképzelések... Ennek egyik kezdő lépése lenne ez?

Létre szeretnék hozni egyfajta dél-alföldi oktatási régiót, mely a kecskeméti óvá, és tanítóképző, a békésabai tanítóképző, a szegedi tanárképző valamint az egyetem együttműködésén alapul. Hogy miért? Ma valaki nem azért tanít — például — általános iskolában, mert az ilyen korú gyerekekkel szeret foglalkozni, hanem mert végzettsége ezt teszi lehetővé. A felsőoktatási intézmények szoros együttműködése esetén képzettség és foglalkozás jóval vitálisabb módon válna külön... Mind-ezek megvalósítása egyébként nem az ábrándok, hanem a konkrét realiták világába tartozik.

FARKAS CSABA

Kitüntetés Benkő Lászlónak

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszékének volt tanítványai, kollégái s a mai főiskolai hallgatók köszöntötték szeptember 18-án Benkő Lászlót, a nyelvtudomány

doktorát 75. születésnapja alkalmából. Dr. Békési Imre főiskolai igazgató tolmácsolta a művelődési miniszter jókívánságait, s az ünnepelték szeptember 18-án Benkő Lászlót, a nyelvtudomány

Őszi véradónap

A JATE Vöröskereszt Szervezet hagyományos őszi véradónapja október 12-én lesz. A véradókat 10—15 óra között a SZOTE Véréllátó Al-

központban, 15—19 óra között pedig a Kossuth L. sugárúti új kollégiumban (volt Délép-szálló) várjuk.

Falukutató tábor

A JATE közművelődési bizottsága falukutató tábort szervezett a Veszprém megyei Dudaron, szeptember 7. és 17. között, magyar és külföldi egyetemisták, fiatal szakemberek, filmesek részvételével. A rendezvényre napra pontosan a Szegedi Főiskolai Művészeti Kollégiuma által — szintén Dudaron — rendezett tábor ötvenedik évfordulóján került sor. (Fél évszázada ez volt a művelődéstörténeti jelentőségű kollégium hallgatólagos búcsúja.) A megnyitó ünnepségen részt vett dr. Gyuricza László, az MSZMP Veszprém Megyei Bizottságának első titkára, országgyűlési képviselő, dr. Csákány Béla, a JATE rektora, dr. Kocsand András nevelési rektorhelyettes, s a község és a megye más vezetői. A tábor tíz napja alatt számos dokumentum- és amatőrfilm készült, többek között a Gulyás-tesztvérek többrészes filmszociográfiája Dudaról. A néprajzi, szociológiai és művelődéstörténeti tanulmányokat a JATE önálló monográfiában adja ki.

Egyetemi tanyásülés

A meghívó rendes időben érkezett, s az egyetemi tanácsulések szokásos időpontjára, csütörtök délelőttre szült. A színhely azonban nem a jól megszokott rektori tanácsterem, hanem „az egyetem által alkotó és üdülőháza céljára megvásárolt ásatthalmi iskola.” Az épület: igazi békebeli tanyasi iskola még Klebelsberg Kunó építette, s most az egyetem építeti újjá.

A tanács három napirendi pontot tárgyalta meg. Megvitatta az 1986/87-es tanév feladatterv teljesítéséről szóló beszámolót. Az írásos anyaghoz Csákány Béla rektor fűzött szóbeli kiegészítéseket, majd többen hozzájárultak. A második napirendi pontként megtárgyalták és elfogadták az idei tanév feladattervét. A szeptember 24-i tanácsülés bejelentéseket ért véget, amelyek során a testület ajánlást fogadott el Allami díjra.

Egyetemközi szerződések

A szegedi egyetemek vendégeiként városunkban tartózkodott prof. Norbert Kamp, a göttingai Georg-August-Universität (NSZK) elnöke és az egyetem két professzora, Gulya János és J. R. Wolff. Látogatásuk alatt további három esztendőre meghosszabbították a József Attila Tudományegyetemmel 1984. május 22-én kötött, a két intézmény tudományegyetemközi együttműködésére vonatkozó szerződést.

Hasonló tartalmú szerződés megkötésére került sor a göttingai egyetem és a Szegedi Orvostudományi Egye-

tem között szeptember 23-án, melyet prof. Norbert Kamp és dr. Szilárd János egyetemi tanár, a SZOTE rektora írt alá. A dokumentum közös tudományos kutatómunka megvalósítását, az e téren már létező együttműködés elmélyítését, a tudományos szakirodalom, valamint egyetemi oktatók, hallgatók és tudományos munkatársak cseréjét írja elő. Az együttműködést a felek a későbbiekben az orvostudományok minél több ágára kívánják terjeszteni.